

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Dr. Ph.M. Bosscher (1936-2011)

Acda, G.M.W.; Bruijn, J.R.

Citation

Acda, G. M. W., & Bruijn, J. R. (2012). Dr. Ph.M. Bosscher (1936-2011). *Tijdschrift Voor Zeegeschiedenis*, 31(1), 63-64. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4306140>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4306140>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

crew and merchants involved, the location, date and reason for the ship's unfortunate demise, as well as data on cargo and the salvaging effort. It is by combining archaeological and historical research finds that we can bring back to life the ships that were perished.

It would be highly desirable for the database on shipping disasters in Texel waters to help initiate further historical research corroborated with archaeological findings, finally enabling us to name and chart the history of the anonymous wrecks found on the sea bed.

In Memoriam

Dr. Ph. M. Bosscher (1936-2011)

Vanaf 1978 tot 1990 werkte marinehistoricus dr. Ph. M. Bosscher aan zijn verslag van de verrichtingen van de Koninklijke Marine in de Tweede Wereldoorlog. Het eerste deel van deze geschiedschrijving verscheen in 1984 en was tevens zijn proefschrift, verdedigd aan zijn alma mater, de Leidse universiteit. De twee volgende delen verschenen in 1986 en 1990. *De Koninklijke Marine in de Tweede Wereldoorlog* is een standaardwerk en Bosschers voornaamste bijdrage aan de marinehistoriografie.

Flip Bosscher werd op 17 juli 1936 geboren in het Noord-Hollandse Heiloo. Na zijn gymnasiumopleiding studeerde hij van 1954 tot 1963 geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Leiden – waar hij een markant student van de hoogleraar zeegeschiedenis T.H. Milo was –, het John Hopkins Institute of Advanced International Studies in Bologna en de Albert-Ludwigs Universität in Freiburg im Breisgau. Wonend in de Maximilianstrasse in Freiburg gaf hij zich in 1961 op als lid van de in dat jaar opgerichte Nederlandse Vereniging voor Zeegeschiedenis. In 1962 volgde hij als dienstplichtige de opleiding tot reserveofficier bij de Koninklijke Marine. Op 30 januari 1963 deed Bosscher doctoraal examen in Leiden en op dezelfde dag werd hij benoemd tot luitenant-ter-zee van speciale diensten der derde klasse KMR. Zijn loopbaan als marinehistoricus was begonnen.

Bosscher startte als wetenschappelijk medewerker van het toenmalige bureau Maritieme Historie van de Marinestaf in de Bazarstraat te Den Haag. Het werk en de marine bevielen hem goed. Hij verzocht over te gaan in beroepsdienst. Op 1 november 1966 werd hij benoemd tot luitenant-ter-zee van speciale diensten der tweede klasse oudste categorie. Hij werd in Den Helder docent maritieme geschiedenis bij het Koninklijk Instituut voor de Marine en tevens conservator (directeur) van het Helders Marinemuseum. In deze dubbelfunctie, die hij behield tot 1978, publiceerde hij in boeken en tijdschriften en was hij als redactielid en schrijver betrokken bij de vierdelige *Maritieme Geschiedenis der Nederlanden* (1976-1978).

In 1986 keerde Bosscher nog voor enige jaren terug bij het Marinemuseum. Zijn hoofdtak bleef echter de voltooiing van zijn geschiedenis van de Koninklijke Marine in de Tweede Wereldoorlog. In 1990 ging Bosscher, inmiddels kapitein-luitenant-ter-zee,

met functioneel leeftijdsontslag en verhuisde hij met zijn tweede echtgenote van Noord-Holland naar de provincie Groningen. In de stad Groningen werd hij directeur van het Noordelijk Scheepvaartmuseum. Ernstige gezondheidsproblemen weerhielden hem niet van stug doorwerken, ook na zijn afscheid van het museum in 1995. Enkele jaren daarna keerde het echtpaar Bosscher terug naar Noord-Holland om in Den Helder te wonen. In marinekring werd Bosscher graag gezien om zijn fenomenale kennis van de zeegeschiedenis en zijn legendarisch geheugen voor anekdotes uit de historie van de marine.

Bosscher overleed in de marinestad op 13 september 2011. De Oud-Katholieke heilige mis ter uitvaart was op 20 september 2011 in de Zuiderkerk in Enkhuizen. Vriend en collega kapitein-ter-zee b.d. P.R. Wouters memoreerde daar in een herdenkingswoord Bosschers geschiedschrijving van de marine in de Tweede Wereldoorlog en het evenwicht dat hij nastreefde tussen zijn waardering voor de marine en de door hem beoogde wetenschappelijke objectiviteit. Dit kwam nog enkele jaren geleden naar voren bij zijn publicatie, geschreven samen met H.O. Bussemaker, *Gelouterd door strijd. De Nederlandse Onderzeedienst tot de val van Java, 1942* (2007). Kritische kanttekeningen bij het beleid van de hoogstgeplaatsten in deze periode kwamen hem moeilijk uit de pen.

De Vereniging voor Zeegeschiedenis heeft een heel belangrijk lid van het eerste uur verloren.

Ph.M. Bosscher bij zijn promotie in Leiden

G.M.W. Acda
J.R. Bruijn

Anekdotes

Admiraal Tromp uit Friesland

RON BRAND

Mijn zomervakantie in 2011 bracht ik door in Friesland. Ik bezocht onder meer het mooie stadje Franeker. Daar staat in het hart van de historische binnenstad de Martenastins, een stadskasteel gebouwd in 1506 door edelman Hessel van Martena. In dit gebouw is Museum Martena gevestigd. Dit museum is gewijd aan de stadsgeschiedenis van Franeker. In een van de museumzalen staan vitrines die gewijd zijn aan beroemde Franekers. Jan Hannema was een van hen.

Hannema is nu vrijwel vergeten, maar in de negentiende eeuw genoot hij een enorme populariteit. Jan werd op 23 april 1839 in Franeker geboren als zoon van een apotheker. Hij was een flinke baby van negen pond, maar na een jaar stopte Jan met groeien. Hij bleef zijn hele leven 71 cm lang en zijn broers en zussen noemden hem daarom 'Lyts Tomke' (Klein Duimpje). Jan groeide dus niet meer. Berichten uit die tijd omschrijven hem als levendig in zijn bewegingen en vrij vlug van begrip. Hannema bleek een geweldig talent voor imitatie te hebben. Al op zijn zevende jaar begon Jan als Tom Pouce ('pouce' is Frans voor duim) met succesvolle optredens op kermissen en in schouwburgen. Het is verrassend dat iemand uit Franeker plotsklaps zo bekend en beroemd werd. Een verklaring hiervoor is te vinden in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 21 augustus 1848. Daarin lezen we dat de heer Hannema met zijn zoontje aankwam in Rotterdam voor een aantal optredens. Wie 50 cent entree betaalde, kon het jongetje Jan, "oud bijna 10 jaren, slechts 7 Nederlandsche Palmen lang en 8 Nederlandsche Ponden zwaar, welgemaakt van lijf en leden en voor zijnen ouderdom bijzonder goed ontwikkeld van geestvermogens" bewonderen. De vader en zijn zoontje waren tegen een vergoeding ook bereid om bezoeken aan huis te brengen. Het bericht eindigde met een opmerking van een geneeskundige die de bezichtiging van Jan Hannema aanbeval "te meer, daar de Vader van genoemd Kind tot eenen achtingswaardigen stand in de maatschappij behorende, op deze wijze gedrongen wordt, tijdelijk, in de behoeften van zijn gezin te voorzien". Vader Hannema kon dus kennelijk wel wat extra inkomsten gebruiken en begeleidde zijn zoon op zijn reizen.